

nævnte Henseende at fastsætte nogen som helst Regel, der i sin Almindelighed kan kaldes blot uogenlunde hensigtsmæssig. Udvalget ved vel, at der ikke kan gives nogen Regel uden Undtagelse. Men naar Undtagelserne, saa at sige, blive Regel, maa Reglen være uhenigtsmæssig. Der har, som bekendt, Tid efter anden været givet flere Lovb for Danmark angaaende den Størrelse, som Staten fra sit Standpunkt troede at burde foreskrive for de forskellige Landejendomme. Men det har ogsaa altid vist sig, at man dels i selve Lovene, dels sildigere i Tidernes Løb har maattet indrømme flere og flere Undtagelser fra Reglerne, og herved er det Bevillingssystem, som i den Henseende mere og mere har udviklet sig, opstaaet. Dette stræbte man nu saa meget som muligt at undgaa, i det denne Rigsdag fra Regeringen forelagte Udkast til Lov om Jordejendommens Udstykning og Sammenlægning. Men det viste sig ogsaa her, at man dog havde set sig nødsaget til i Udkastets § 11 at meddele Indenrigsministeriet Bemyndigelse til at tillade Afvigelser fra Lovens Forskrifter. Ved Sagens Behandling i Folketinget forsøgte man at indskrænke en slig Bemyndigelse. Men ogsaa her viste det sig, at denne Bestræbelse ikke kunde gennemføres, og af det nu til Landstinget oversendte Lovforslag vil det ses, at man har været nødsaget til — jfr. Forslagets § 27 — at bemyndige Indenrigsministeriet til, ved Bevillinger, at tillade Undtagelser fra alle Hovedforskrifterne i Loven. Det er ogsaa i og for sig ligefrem en Følge af de ganske forskellige Forhold i de forskellige Egne af Riget og den store Forskel, der finder Sted mellem Jordens Bestaafenhed, at den Regel, der er passende for een Del af Landet, maa være uhenigtsmæssig for en anden Del af samme. Man lægge Areal, Hartorn eller Jordens boniterede Størrelse til Grund for Bestemmelserne, det vil blive lige umuligt at fastsætte nogen almenlydlig Regel. Man vende og dreje Sagen som man vil, man vil dog altid komme tilbage til det ene naturlige og rigtige Resultat, Frihed i de her omhandlede Forhold. Men hvorfors frygter man da for at give en til dette Resultat førende Lov? Man svarer, at deraf vil kunne opstaa den Ulempe, at paa den ene Side de nuværende Bøndergaarde ville kunne blive tilintetgjorte, idet Sammenlægningen af disse kunde finde Sted i et for stort Omfang, og paa den anden Side en for vidt dreven Udstykning dels vil kunne lede til et lignende Resultat, dels derhos vil medføre en Pauperisme, der hidtil har været uendt for os. Udvalget nærer ikke synderlig Frygt for slige Resultater. Efterat nemlig den væsentligste Forskel, der hidtil, efter Lovgivningen, har fundet Sted med Hensyn til de forskellige Slags Jordejendomme er ophævet og efter at Høveri og Pligtarbejde er afskaffet eller i den nærmeste Tid kan ventes afskaffet, er der ikke nogen stor Sandsynlighed for, at mange ville danne uforholdsmæssig store Aulsgaarde, navnlig ved at sammenskøbe flere af de nedarbejdede Bøndergaarde. Der er her en Størrelse, som Hensyn til egen Jordel gør det nødvendigt ikke at overskride, og skulde endog i et eller andet Tilfælde en slig Grænse blive overstreden kan man være temmelig sikker paa, at Jæsen snart igen vil blive redresseret ved passende Udstykning; thi det er i det hele langt lettere og forbundet med langt færre Ulemper at udstykke en Jordejendom, end at danne en større saadan Ejendom ved Køb af mindre. En ubetinget Udstykningsfrihed turde vel være mere betænkelig. Men det synes dog ikke, efter Størrelsen af Folkemængden her i Landet og vore Forhold i det hele, at være nogen synderlig Grund til Frygt for, at Jorderne i en lang Fremtid vilde blive udparcellerede i en uforholdsmæssig Grad. Overhovedet vil netop her Udstykningsfrihed og Sammenlægningsfrihed bøde paa hinanden. Den største Fejl, man kunde begaa, vilde upaatvibelig være uforholdsmæssigt at indskrænke Friheden i den ene Retning, medens man løsner Baaendene i den anden.

Stønt Udvalget saaledes vilde have ønsket at kunne foreslaa en Lov, hvorefter Jordejendommens Sammenlægning og Udstykning blev fritagen for alle de Indskrænkninger, der ikke ligefrem maatte være en Følge af det hos os gældende Beskatningsprincip, kan man dog paa den anden Side ikke nægte, at en saadan Lov vilde have nogen Betænkelighed netop i et Øjeblik, da det er sandsynligt, at det hidtilværende Fæstegods i et ikke langt Tidsrum vil gaa over til at blive Selvejendom. Naar vi nu ikke kunne nægte denne Betænkelighed, og naar vi maa antage, at den har en endnu større Vægt i den almindelige Mening, end vi tillægge den, have vi troet det rigtigere ikke for Tiden at fremkomme med noget Forslag i den nævnte Retning. Mere tvivlsomt er det forekommet os, om det ikke turde være rigtigere at lade det bero ved de nugældende Regler endnu i nogen Tid, navnlig i den ovennævnte Overgangsperiode, og derefter giver Udstykning og Sammenlægning fri. For saa vidt maatte det naturligvis være af Bigtighed at overveje, om det Lovforslag, der foreligger Landstinget, indeholder saadanne Fortrin fremfor de nugældende Bestemmelser, at det maatte anses hensigtsmæssigt at vedtage det som en